

HATAY'IN YAYLADAĞI İLÇESİNE GÖÇ EDEN SURİYELİLERİN BÜTÜNLEŞME SÜREÇLERİ*

Dr. Önder Bozkurt

Kamu Görevlisi

AFAD Başkanlığı

ORCID: 0000-0003-1152-3096

Öz

Bu çalışmada, Suriye’de iç çatışma ve güvensizlik ortamının başladığı 2011 yılından itibaren Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin, Türkiye’nin en güney ucunda yer alan Yayladağı ilçesine göçleri sonucunda, ilçe sakinleri ile göç edenler arasında ortaya çıktığı görülen sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden karşılıklı bir etkileşim sürecinin boyutları ve bunun ülke geneline yansıyan sonuçları ele alınmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılan çalışma kapsamında, göç edilen yerde yaşayan Yayladağlılar ile birlikte Suriyeli Bayırbucak Türkleri ve Araplar ile yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla derinlemesine mülakatlar yapılarak kamu görevlileri ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile birlikte toplam 91 katılımcının görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmanın kuramsal arka planı oluşturulurken Friedrich Heckmann’ın bütünleşme teorisinden yararlanılmıştır. Saha araştırmasının sonuçlarından anlaşıldığı üzere, yerli halk ile göç edenler arasında bir kültürlenme ve etkileşim sürecinin yaşandığı ancak bunun ortak dil, kültür gibi özellikler taşıyan Bayırbucaklı Türklerde daha fazla olduğu, Araplarda ise düşük düzeyde kaldığı ortaya konulmuştur. Bu durum da bütünleşmede ortak dil, kimlik ve kültürün önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: Zorunlu göç, Yayladağlılar, Suriyeli Bayırbucak Türkleri, Suriyeli Araplar, Bütünleşme

Integration Processes of Syrians who Immigrated to Yayladağı Town of Hatay

Abstract

In this study, Syrians who immigrated to Turkey as of 2011 because of the environment internal conflict and insecurity in Syria, as a result of their migration to Yayladağı where at the southernmost edge of Turkey, the dimensions of a mutual process in terms of social, cultural and economic aspects that appear to occur between the residents of the town and the immigrants and its implications across the country are discussed. Within the scope of the study using interview technique, one of the qualitative research methods along with Yayladağ people living in the migrated place, Syrian Bayırbucak Turks and Arabs by semi-structured interview form with in-depth interview together with public officials and representatives of non-governmental organizations totally the views of 91 participants were included. While composing the theoretical frame of the research, Friedrich Heckmann’s integration theory was used. As regards to the conclusions of the study, between local people and immigrants a cultural and interaction process is experienced however, this is more prevalent in Bayırbucak Turks who have specifications such as common language and culture, although the Syrian Arabs remained at a low level. This situation once again proved the importance of common language, identity and culture in integration.

Keywords: Forced migration, Yayladağlılar, Syrian Bayırbucak Turks, Syrian Arabs, Integration

---

* Makale geliş tarihi: 17.05.2021
Makale kabul tarihi: 31.07.2021
Erken görünüm tarihi: 27.12.2021

Hatay'ın Yayladağı İlçesine Göç Eden Suriyelilerin Bütünleşme Süreçleri*

Giriş

Hayatını daha rahat kazanmak ve geleceğini güvence altına almak amacıyla, genellikle ekonomik saiklerle bulunduğu yerden başka bir yere göç edenler; göçün isteğe bağlı ya da gönüllü olduğu bir süreci tanımlamaktadır. Buna karşılık, kişinin kendi rızası dışında, yaşadığı ülkede görmüş olduğu baskı ve güvensizlik ortamı gibi çeşitli nedenlerle ülkesini terk etmek zorunda bırakılanlar ise göç olgusunun zorunlu yönünü (Yükseker, 2018: 242, Özgüler, 2018: 8, Karaaslan, Gençoğlu, 2019: 21-22) oluşturmaktadırlar. Erbaş'a göre (2019: 306), hem isteğe bağlı olan hem de zorunlu gerçekleşen göçün sınırları muğlaktır ve bu açıdan ekonomik göçün isteğe bağlı olarak değerlendirilmesine karşın, içinde bulunulan şartlar itibarıyla zorunlu göç anlamını da taşıdığı söylenebilir. Benzer şekilde Alexander Betts (2017: 18) de, göçün zorunlu yönünün siyasi ve gönüllü olan tarafının ekonomik olarak bir ayrım tabi tutulmasını sorunlu bir ayrım olarak görmekte ve göç olgusunun çoğunluğunda her iki unsurdan da biraz bulunduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla bu noktada, zorunlu göç ve gönüllü göç ayrımının aslında karma göç (mixed migration) olgusu ile tanımlanabilecek (Van Hear, 2009: 4) bir süreci bünyesinde barındırdığını ifade etmek gerekmektedir.

“Arap Baharı” denilen süreç ile birlikte patlak veren Suriye krizini yukarıdaki açıklamalar bağlamında, göçün zorunlu şekli olarak anlamlandırmak yanlış olmayacaktır. Bu haliyle küresel ve bölgesel ölçekte birçok ülkenin gündeminde ilk sıralarında yer alan Suriye krizi; Suriye ile en yakın ve en uzun kara sınırına sahip olan Türkiye’yi de yakından ilgilendirmekte ve son yıllarda ülke gündeminin en önemli meselesi haline gelmiş bulunmaktadır. Suriye’deki savaş ortamından kaçarak Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin sayısı bile bu meselenin ciddiyetini en çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye, Suriye’deki iç karışıklıkların ve buna mukabil insan hakları ihlallerinin artarak devam etmesi karşısında, Suriye’den göç etmek zorunda kalanlar için “açık kapı politikası” izlemiş ve uluslararası koruma bulmak amacıyla gelen Suriye Arap

* Bu çalışma Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde yapılan doktora çalışmasından elde edilmiştir.

Cumhuriyeti vatandaşlarına “geçici koruma statüsü” vermiştir (<http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altındaki-suriyeliler>).

2011 yılında Suriye’de yaşanan iç çatışma ve güvensizlik ortamından kaçan Suriyelilerin, Türkiye’nin güney sınırlarındaki ilk durak yerleri, Hatay’ın Yayladağı ilçesi olmuştur. Küçük bir sınır ilçesi olan Yayladağı’nda, Suriye krizinin patlak verdiği 2011 yılından bu yana meydana gelen dış göç akını, hem ilçedeki yerli nüfus hem de Suriyeliler üzerinde önemli sosyal, iktisadi ve kültürel değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Suriyelilerin ilçeye gelişlerinden birkaç yıl sonra ilçenin iktisadi yaşamında belirgin bir canlılık göze çarpmış ve genel olarak iktisadi alanda baş gösteren bu canlanma ve ilerleme, sosyal ve kültürel alanlarda da etkisini göstermekte gecikmemiştir. Bu durum yapılan akademik çalışmalara da yansımış ve Suriyeli göçmenlerin çok farklı bağlamda literatürde ele alındığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda araştırmacıların daha çok ilgisini çektiği görülen Suriye krizi ve göç eden Suriyeliler konusunda yapılan çalışmaların, Suriyelilerin medyadaki temsillerinden (Aldemir 2018, Artar 2019, Kuzucanlı 2019, Türkkol 2019), Suriye iç savaşının Türk dış politikası ve güvenliğine etkisine (Ebrem 2019, Tunca 2019, Yıldırım 2019), Suriyelilerin göçü sonrası çalışma hayatı ve ekonomide görülen etkilerden (Aksürmeli 2019, İlğazi 2019), Suriyeli ailelerin ve Suriyeli kadınların karşılaştıkları zorluklara (Sağır 2018, Afyonoğlu 2019), Suriyelilerin sağlık ve sosyal hizmetlerden yararlanmalarından (Kınık 2019, Kaya 2019, Miç 2019), Suriyeli çocukların eğitimde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine kadar (Ercan 2018, Tatlıcıoğlu 2019, Çalhan 2020, Erdoğan 2020) farklı konu başlıklarını ihtiva ettiği görülmektedir.

Görüleceği üzere, Suriyelilerin sosyal, kültürel ve ekonomik entegrasyonuna yönelik yapılan bu saha çalışmaları, hem ele aldıkları konu hem de çalışmaların yapıldığı mekânlar itibarıyla farklılık arz etmektedir. Yapılan saha çalışmalarında, Suriyelilerin göçü sonrasında şehirlerdeki ekonomik yapılarda ve işgücü piyasalarında, özellikle kaynakların kullanımı konusunda yerel halkla göç eden Suriyeliler arasında zaman zaman rekabetin yaşandığı (Ünal 2014, Sönmez, Adıgüzel 2017, Çatak 2018, Akcan 2018, Nizam 2019, Adar 2020), bazı sınır illerinde Suriyelilerin belli bir yoğunluk oluşturduğu ve bunun alt yapı ve Belediye hizmetleri açısından çeşitli sorunları ortaya çıkardığı (Yılmaz 2017, Günal 2020), yine yapılan bazı saha araştırmalarında ise sosyal ve kültürel temasın bazı şehirlerde çok düşük seviyelerde olduğu (Duruel 2017, Karaarslan, Gençoğlu 2019) ve bu açıdan uyum politikalarının çift yönlü bir süreç izlemesi gerektiği ve entegrasyon sürecinde halkla ilişkilerin, sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal medya gibi araçların bu süreçte oynayabilecekleri önemli rollerin bulunduğu (Kuş 2019, Barın 2019, Yücel 2019, Yılmaz 2019, Kuzucanlı 2019) konuları öne çıkarılmıştır.

1. Araştırma Çalışması

1.1. Araştırmanın Önemi, Konusu ve Amacı

Bu çalışmada Suriyeli göçü, nedenleri ve sonuçları her ne şekilde ortaya çıkmış olursa olsun her göç hareketinin, sadece fiziki bir mekân değişikliğini içermediği ve insanın olduğu her yerde görüldüğü üzere sosyal, ekonomik ve kültürel bir takım süreçleri de içerdiği bütünleşme yaklaşımı üzerinden ortaya konulmaya çalışılacaktır. Park ve Burgess'in ifade ettiği gibi (2017: 15), göçmenlerin sosyal hayatımıza dâhil oluş süreci, tam manasıyla geçmişe değil aksine geleceğe yönelik bir faaliyet olarak değerlendirilmeli ve geleceğe yönelik bu faaliyetin de bir takım "bütünleşme ve sosyal uyum politikalarını" içerdiğini bir realite olarak kabul etmek gerekmektedir. Bu realite karşısında, zorunlu göçe maruz kalan yerde yaşayan yerli halk ile göç edenler arasında artık bir kültürlenme sürecinden, ekonomik ve sosyal alanlarda yapılması gerekenlere ve genel anlamda bütünleşme politikalarına kadar bir dizi çalışma ve projenin hayata geçirilmesi elzem görünmektedir.

Çalışmada, Suriye'de iç çatışma ve güvensizlik ortamının başladığı 2011 yılından itibaren Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin Hatay'ın bir sınır ilçesi olan ve Türkiye'nin en güney ucunda yer alan Yayladağı ilçesine göçleri sonucunda, Suriyelilerin yeni yaşam kurma ve bütünleşme süreçleri, ev sahibi toplumun (ilçe sakinlerinin) da bu konudaki düşünceleri ile birlikte ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada, ev sahibi toplumun (Yayladağı ilçesinde yaşayanların), göç karşısında kimlik açısından kendi kökenleri ile benzer olan (Suriyeli Türk kökenli Bayır bucaklılar) ile benzer olmayan göçmenlere (Suriye'den göç eden Araplara) ilişkin düşünceleri, davranışları ve bu göçmenlerin bütünleşmelerine ilişkin düşünceleri, Yayladağı'na göç eden Suriyeli Türk kökenli Bayır bucaklılar ve Arapların Yayladağı'ndaki yeni yaşam süreçleri ve bütünleşme konusundaki düşünceleri ve deneyimleri ile birlikte ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışma, ev sahibi toplumun ve göçle gelen toplumun karşılıklı iletişim ve etkileşiminin bütünleşmenin önemli bir parçası olması ve bunun ortaya konması ile göçmenlerin bütünleşme süreçlerini etkileyen temel dinamiklerini daha net görünür kılmakta ve böylece ilçedeki Suriyelilerin bütünleşmeleri konusunda geliştirilecek politikalara katkı sunulması hedeflenmektedir.

Çalışma, göç edilen yerdeki ev sahibi toplum olan Yayladağlıların yanı sıra, göç eden Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Suriyeli Arapların, ayrıca ilçedeki kamu kurum görevlileri ve kanaat önderlerinin bakış açısının da araştırmaya dâhil edilmesi bütünleşme konusunda paydaşların birlikte ele alınması ve alandaki çalışmalara katkı sağlanması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca saha çalışmasının yapıldığı Yayladağı ilçesi, Suriye'deki Türk coğrafyasına en yakın noktalardan biridir. Yayladağı ilçesi, Türkiye'nin Suriye sınırının sıfır

noktasında yer alması nedeniyle ülke sınır güvenliği bakımından jeo-stratejik önem taşıyan önemli bir konumda bulunmaktadır. Yayladağı ilçesi, Türkiye'nin güney sınırlarındaki en uç nokta olması nedeniyle Bayırbucak Türklerinin yaşadığı Türkmendağı bölgesine de çok kısa bir mesafededir. Suriye'deki iç savaş sürecinde yoğun çatışmaların olduğu Türkmendağı bölgesi, rejim güçleri ile rejimin destekçisi olan Rusların hava saldırılarının en yoğun yaşandığı bölgelerden biri olmuştur. Sonuç olarak buldukları yerleri terk etmek durumunda kalan ve canlarını kurtarmak amacıyla Türkiye'ye sığınan Bayırbucaklıların ilk göç ettikleri yer de kendi yaşadıkları bölgeye en yakın konumda bulunan Yayladağı ilçesidir ve çalışmada Suriye'de özellikle savaşın yoğun yaşandığı ve Türk nüfusu hedef alan çatışma alanından Türkiye'ye sığınan Bayırbucak Türklerinin bütünleşmelerinin ele alınması, Bayırbucak Türklerine ilişkin bilgilerin literatüre kazandırılması açısından da önemlidir.

1.2. Araştırmanın Yöntemi ve Çalışmanın Evreni

Zorunlu göçle Türkiye'ye gelen Bayırbucak Türkleri ve Arapların bütünleşme süreçlerinin ele alındığı çalışmada, zorunlu göçle gelen Suriyelilerin göç ve yeni yaşam kurma deneyimleri onların gözünden ve anlam dünyaları üzerinden verilmek istendiği için çalışmada nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir. Her bir bireyin deneyimi bu bağlamda çalışma açısından önemlidir. Bu kapsamda katılımcıların düşüncelerini saptamak için ise nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bilindiği üzere nitel araştırmalarda, tümevarımcı bir yaklaşımla anlamı keşfetmeye çalışmak amaçlanmakta (Arabacı, 2018: 44), bireylerin oluşturdukları anlamları inceleyerek kişilerin kendi sosyal dünyalarını yorumlama biçimleri ve katılımcıların bakış açılarının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir (Saban, Ersoy, 2017: 6-8). Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak Hatay'ın Yayladağı ilçe merkezinde yaşayan Yayladağlılar ile ilçeye göç eden Suriyelilerden, yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak veriler toplanmıştır.

Çalışmanın evrenini, Hatay'ın Yayladağı ilçe merkezinde yaşayan Yayladağlılar ile yine Yayladağı ilçe merkezinde yaşayan Suriyeli Bayırbucak Türkleri ve Suriyeli Araplar ile kamu görevlileri ve STK temsilcileri oluşturmaktadır. Dolayısıyla Yayladağı ilçe merkezinde yaşayan Suriyeliler tabirinden hem Bayırbucaklılar hem de Araplar kastedilmektedir.

1.3. Araştırmanın Katılımcıları

Çalışmada yaş ve eğitim düzeyi açısından edinilecek bilgilerin farklılaşabileceği düşüncesi nedeni ile görüşme yapılacak ev sahibi toplum

üyelerinin ve Suriyeli göçmenlerin farklı yaş aralığından ve eğitim düzeyinden olması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, katılımcılar Dünya Sağlık Örgütü'nün¹ yaptığı sınıflandırma bağlamında genç nüfus diyebileceğimiz 18-24 yaş, 25-45 yaş, 46-64 yaş arası orta yaşlılar ve 65 yaş ve üstü yaşlılar şeklindeki ayırım temelinde her yaş grubundan ev sahibi toplum ve göçmeni içerecek şekilde çalışmaya dâhil edilmiştir. Eğitim açısından ise okuma yazma bilmeyen, ilkökul, ortaokul, lise, yüksekokul ve üniversite mezunlarını içerecek şekilde katılımcılar çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen bireylerin ayrıca medeni durum, cinsiyet ve meslek açısından da farklı gruplarından olmasına ve heterojenliğin sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Bu kapsamda eğitim, yaş, medeni durum, cinsiyet ve meslek gruplarını da içerecek şekilde, kartopu örnekleme tekniği ile ulaşılan 31 Yayladağlı (19 Erkek, 12 Kadın), 31 Suriyeli Bayır bucaklı Türk (21 Erkek, 10 Kadın) ile ve 18 Suriyeli Arap'la (14 Erkek, 4 Kadın) görüşme yapılmıştır. Çalışmada Suriyeli Bayır bucaklı Türkler ile yapılan görüşme sayısının daha fazla olmasının nedeni Yayladağ'a göç eden Türklerin sayısının, Araplardan fazla olması ve bu bağlamda veri tekrarının Türklerde daha geç olmasıdır. Yine çalışmada, Yayladağlı olmayan 8 kamu görevlisi (5 Erkek, 3 Kadın) ile Suriyeli Bayır bucak Türklerinin girişimleri ile kurulan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri arasından kendilerine ulaşılan 3 sivil toplum kuruluşu (STK) yetkilisi (2 Erkek, 1 Kadın) de çalışmaya dâhil edilmiştir. Özetle 91 katılımcı ile görüşme yapılmıştır.

1.4. Veri Toplama ve Analiz Süreci

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma kapsamında Yayladağ ilçesine göç eden Suriyeliler, Yayladağlılar, ilçedeki kamu yöneticileri ve STK temsilcileri ile görüşme yapmak için 3 ayrı yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. 2018 yılı Kasım ayı ile 2019 yılı Aralık ayı arasında yaklaşık 1 yıldan biraz fazla bir zaman dilimi içerisinde ise görüşmeler tamamlanmıştır.

Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Araplara yönelik hazırlanan soru formları Türkçe olarak hazırlanmıştır. Görüşmelerde Suriyeli Bayır bucak Türklerinin genellikle Türkçe anlama ve konuşma seviyelerinin iyi düzeyde olması sebebiyle mülakat sorularını tam olarak anladıkları ve cevapları ona göre verdikleri görülmüştür. Suriyeli Araplar ile yapılan görüşmelerde ise Arapça bilen Suriyeli bir Bayır bucaklıdan tercüme konusunda yardım alınmıştır. Yayladağlılar ve Suriyeli Bayır bucak Türkleri ile yapılan görüşmeler ortalama 45 ile 60 dakika

1 United Nations/UN. 1980. Problem of Elderly and The Aged. A/35/130.

arasında sürerken; Suriyeli Araplarla yapılan görüşmeler soru ve cevapların tercüme edilmesi nedeniyle daha uzun zaman almıştır.

Kamu görevlileri ve STK temsilcilerine yönelik hazırlanan soru formları ise Suriyelilerin göçü sonrasında ilçede yapılan kamu yatırımları, geliştirilen projeler, dernek ve vakıflar tarafından yapılan yardım faaliyetleri gibi sorulardan oluşmaktadır. Bu kapsamda Yayladağılılara yönelik hazırlanan soruların sayısı 37 iken; Suriyeli Bayırbucak Türkleri ve Araplara yönelik oluşturulan soruların sayısı 54 ve kamu görevlileri ile STK temsilcilerine yönelik hazırlanan görüşme sorularının sayısı ise 15'tir.

Verilerin toplanması aşamasında araştırmacının Hatay'ın Yayladağı ilçesinde doğmuş olması ve ailesinin hala Yayladağı'nda yaşıyor olması çalışma için önemli bir avantaj sağlamıştır. Araştırmacı yörenin sorunlarına vakıf olup araştırmada katılımlı gözlem tekniğinden de istifade etmiştir.

1.5. Yayladağı İlçe Nüfusunda Görülen Değişimler

Yayladağı ilçe nüfusunda Suriye krizinin patlak verdiği 2011 yılından itibaren önemli değişimler göze çarpmaktadır. 2011 yılına kadar, ilçedeki ekonomik gelir getirici faaliyetlerin yeterli olmayışı ve bu açıdan yeterli istihdam alanlarının bulunmayışı sonucu ilçe göç vermeye başlamış ve yaşanan bu iç göç süreci sonunda ilçede önemli bir nüfus azalışı meydana gelmiştir. Ancak 2011 yılı sonrasında ilk olarak 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile (On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun, 2012) Yayladağı ilçesine yeni bağlanan belde ve köylerle birlikte ilçenin nüfusunda önemli bir artış meydana gelmiştir. Şöyle ki; TÜİK verileri kapsamında ulaşılan bilgilere göre, 2007 yılından 2011 yılları arasında ilçenin belde ve köyler dâhil toplam nüfusu 22.500'ler seviyesinde seyrederken; aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, 2011 ile 2019 yılları arasında ilçe nüfusunda önemli artışlar dikkat çekmektedir.

Tablo 1: 2011-2019 arası Yayladağı nüfusu

2011	22.582
2012	21.766
2013	28.610
2014	27.800
2015	27.347
2016	28.687
2017	28.954

2018	35.460
2019	37.000

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

İlçe nüfusunda gözlenen bu artışları sadece, ilçeye 2012 yılında bağlanan yeni yerleşim birimlerinin etkisiyle açıklamak yeterli olmayacaktır. Suriye krizinin patlak verdiği 2011 yılından sonra, Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin de bu nüfus artışında önemli bir payı olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki; Suriyelilere vatandaşlık verilmeye başlandığı 2018 yılından sonra Yayladağı ilçe nüfusunun önce 35.460’a ve ardından 2019 yılında ise 37.000’e yükseldiği (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/tr>) görülmektedir.

2. Çalışmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu bölüm başlığı altında, göç ve entegrasyon çalışmalarında en sık kullanılan Friedrich Heckmann ve Dominique Schnapper’in ortaya koyduğu “Bütünleşme Kuramı” ele alınacak ve daha sonra çalışmada kullanılacak model anlatılacaktır.

2.1. Friedrich Heckmann’ın Entegrasyon/Bütünleşme Kuramı

Heckmann’a (2006a: 46) göre, bütünleşme kavramı kendi içinde 3 unsuru barındırmaktadır. Bunlardan ilki, tek tek unsurların dışında yeni bir yapı oluşturmak, ikinci olarak mevcut bir yapı içindeki ilişkileri iyileştirmek ve son olarak var olan bir yapıya tekil veya kısmi eklemeler yaparak bunlardan birbirine bağlı bir bütün oluşturmak. Bu tanımdan hareketle bütünleşme süreci, hem tekil anlamda elemanların birleştirilmesi sürecini hem de var olan “bütün” içinde ortaya çıkan birbirine bağlılık derecesini ifade etmektedir. Heckmann (2006a: 47), göç bağlamında bütünleşme kavramını ise yeni gelen nüfusun mevcut sosyal yapılara dâhil edilmesini ve bu yeni nüfusun yöntem ve nitelik açısından mevcut sosyo-ekonomik, hukuki ve kültürel ilişkiler ağına dâhil olma süreci olarak ifade etmektedir.

Göçmenlerin oluşturduğu yeni nüfusların mevcut yapılara bağlanması ve bunun sonucunda ortaya çıkan çeşitlilik Heckmann’a göre, göçmen kabul eden toplumun temel kurumlarında (ekonomi ve işgücü piyasasında, eğitim ve mesleki yeterlilik sisteminde, konut piyasası ve siyasi anlamda vatandaşlık gibi) birtakım farklılıklara neden olmaktadır. Bu farklılıklar ve yeni süreçler sadece yerli toplumda değil, bu topluma katılmak için gelen yeni nüfusun da gerekli öğrenme ve sosyalleşme süreçlerini içinde barındırmaktadır.

Heckmann ve Schnapper (2006: 11) bütünleşme sürecinde 4'lü bir ayrıma giderek bu süreçleri; 1-Yapısal Bütünleşme, 2- Kültürel Bütünleşme, 3-Sosyal Bütünleşme, 4- Özdeşleşme olarak sıralamaktadır. Heckmann'ın bütünleşme süreçlerine ilişkin yapısal, kültürel, sosyal ve kimlikli bütünleşme konularında getirmiş olduğu açıklama ve tanımlamalar (Heckmann, 2005: 100, Heckmann, 2006a: 46-47) şu şekildedir:

Yapısal bütünleşmeyi; göçmenler ve onların torunları tarafından göç kabul eden toplumun temel kurumlarındaki hakların edinilmesi, ülkedeki pozisyonlara ve statülere erişim olarak açıklayan Heckmann, söz konusu bu hakların ve pozisyonların kullanılabilir durumlarının ise ancak göçmenler belirli öğrenme ve sosyalleşme süreçlerine aktif olarak katılırlarsa alınabileceğini vurgulamaktadır.

Heckmann'ın kültürel bütünleşme tanımı ise şöyledir: Yapısal bütünleşmeye katılım ön koşulları ile ilgili olarak, bireylerin bilişsel ve kültürel olduğu kadar, davranış ve tutumlarında da belirli değişim süreçleri söz konusu olduğunda; artık bir kültürel bütünleşme veya kültürleşmeden bahsetmek mümkündür. Heckmann'a göre kültürleşme aşaması, öncelikle göçmenleri ve onların soyundan gelenleri ilgilendirmekle birlikte göç kabul eden toplumu da değiştiren etkileşimli ve dolayısıyla karşılıklı bir süreçtir.

Heckmann'ın sosyal bütünleşme veya etkileşimli bütünleşme konusunda gündeme getirdiği hususlar şunlardır: Yeni topluma dâhil olan göçmenlerin özel kuruluşlara (dernek, kulüp vb.) üyelikleri, insanların özel ilişkilerinde ve grup üyeliklerinde sosyal ilişkilerin yansımaları olan arkadaşlıklar, evlilikler ve gönüllü kuruluşlara katılım süreçlerinin tümü.

Bütünleşme süreçlerinden sonuncusu olan özdeşleşme ya da kimlikli bütünleşmeye ilişkin Heckmann'ın dile getirdiği hususlar ise göçmenin özlü düzeyde, yeni bir topluma üyeliği sonucunda, özellikle etnik ve/veya ulusal kimlik biçimleri olmak üzere katılım sağlanan toplumun aidiyet ve kimlik duygularında kendini gösteren bir dizi süreçler olduğu şeklindedir.

2.2. Sosyal Entegrasyonu Kolaylaştırıcı Unsurlar (Ortak Kültür ve Dil)

Heckmann (2006: 19), göç eden birey ve ailelerin kendi menşelüklerinden getirdikleri kültürel ve sosyal sermayelerini (bazı bilişsel, sosyal ve mesleki yeterlilikleri) katıldıkları toplumda kullanabilmelerine karşın, birçok bilişsel ve sosyal yeterliliklerin yeniden öğrenilmesi gerektiğini ve burada dilin çok önemli bir işleve sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu sürecin farklı yaş gruplarından ve nesillerden göç eden kişiler için farklı olacağını belirten Heckmann, tüm öğrenmenin uzun zaman gerektirmesi nedeniyle sosyal

entegrasyonun yüksek derecede zamanın bir fonksiyonu olduğunu belirtmektedir.

Heckmann (2008: 55), dilin bir iletişim aracı ve göçmen entegrasyonunda merkezi bir rolü bulunduğunu ifade ederken; eğitimin de büyük ölçüde dil sayesinde entegrasyonun temel bir unsuru olarak işlev görebileceğini belirtmektedir. Dil öğrenmenin, göç kabul eden topluma başarılı bir şekilde katılmanın sadece bir önkoşulu olmadığını aynı zamanda o toplumun yerleşik üyeleri ile özel ilişkiler geliştirmek için de önemli bir fırsat oluşturduğunu açıklamaktadır. Heckmann bu anlamda, göçmen kabul eden toplumun ulusal dilini öğrenenlerin değerli bir kaynağa sahip olacaklarını, bilmeyenler için ise bu durumun bir engel teşkil edeceğini ifade etmiştir.

Heckmann (2006: 19), menşe ülke ve göç kabul eden ülke kültürleri arasındaki kültürel yakınlığın (örneğin ortak bir dil) sosyalleşme sürecini kolaylaştıracağını, ancak iki toplum arasında kültürel mesafenin olması durumunda bunun entegrasyon sürecini sekteye uğratacağını bu nedenle kültürel yakınlığın az olduğu durumlarda öğrenme ve sosyalleşme sürecinin daha çok zorlaşacağını vurgulamaktadır. Heckmann iki toplum arasında mesafenin bulunduğu böyle durumlar için bazı entegrasyona destek önlemlerinin alınmasının fayda sağlayacağını söylemektedir. Bu önlemler arasında; açılacak kurslar, öğrenciler için uyum programları, çocuklarının performansını arttırmak için velileri okulu desteklemek için harekete geçirmek veya göçmenler için belirli e-öğrenme araçlarının geliştirilmesi gibi araçların entegrasyon sürecini hızlandırmak için çok yardımcı olacağını belirtmiştir.

2.3. Çalışmanın Modeli

Çalışmada, Yayladağı ilçesine göç eden Suriyelilerin Bayırbucaklı Türkler ve Araplar'dan oluşması ve iki farklı kökenden olan Suriyelilerin Türkiye'deki bütünleşmelerinin incelenmesi bağlamında, sadece bütünleşme konusundaki teorik yaklaşım değil aynı zamanda benzer ve farklı kimlik ve kültüre sahip olmanın da bütünleşmeye etkisini içeren bir teori olması açısından Heckmann'ın Bütünleşme Kuramı kullanılmıştır. Heckmann'ın (2006, 2006a) sözünü ettiği; menşe ülke ve göç kabul eden ülke kültürleri arasında kültürel mesafenin olması durumunda bunun entegrasyon sürecini sekteye uğratacağı, buna karşılık sosyal entegrasyonu kolaylaştırıcı unsurlar olarak sıraladığı ortak kültür ve dilin Bayırbucaklılar ile Yayladağlılar arasında bütünleşmeyi sağlayan faktörler arasında olabileceğini düşündürmüştür.

Heckmann (2008: 55), dilin bir iletişim aracı ve göçmen entegrasyonunda merkezi bir rolü bulunduğunu ifade ederken; dil öğrenmenin, göç kabul eden topluma başarılı bir şekilde katılmanın sadece bir önkoşulu olmadığını aynı zamanda o toplumun yerleşik üyeleri ile özel ilişkiler geliştirmek için de önemli

bir fırsat oluşturduğunu açıklamaktadır. Bu açıdan Suriyeli Bayırbucak Türklerinin Araplara göre Türkçe bilmelerinin, Yayladağı halkı ile daha kolay iletişim kurmalarında kendilerine büyük avantaj sağladığı ve bu durumun bütünleşme süreçlerine de olumlu yansıdığı düşünülmektedir.

Heckmann (2006a), yapısal bütünleşme unsurlarından işgücü piyasasına erişime ayrı bir vurgu yaparak bu alandaki bütünleşmenin daha hızlı bir süreç izlediğini belirtmektedir. Bu açıdan Yayladağı ilçesine göç eden Suriyelilerin ilçedeki işgücü piyasasına entegrasyonları araştırmacı tarafından çalışma öncesinde gözlemlenen bir durumdur.

Entegrasyon sürecini ele alan bu çalışmada, yukarıda bahsi geçtiği üzere, hem ortak kültür ve dilin önemine vurgu yapılması hem de yapısal bütünleşme süreçlerinde işgücü piyasasına erişime değinilmiş olması Heckmann'ın bütünleşme modelinin kullanılmasının ana gerekçelerini oluşturmaktadır.

3. Saha Araştırmasının Sonuçları

2011 yılından itibaren Hatay'ın Yayladağı ilçesine göç eden Suriyeliler gerek demografik açıdan gerekse ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan bölgede çeşitli değişimlere neden olmuştur. İlçe nüfusu ile kıyaslandığında, yoğun bir göç alan Yayladağı'na gelen Suriyelilerin entegrasyonları ise gerek ilçe gerekse Türkiye açısından son derece önemli konular arasında yer almaktadır. Yayladağı'na göç eden Suriye Bayırbucak Türkleri ile Arapların bütünleşme süreçlerinin ele alındığı bu çalışmada, ev sahibi toplum, ilçedeki kamu yöneticileri ve STK temsilcilerinin düşünceleri üzerinden bütünleşme değerlendirmesi yapılması amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki alt başlıklarda ele alınmıştır.

3.1. Suriye'den Zorunlu Göçle Gelen Bayırbucak Türkleri ve Arapların Entegrasyon/Bütünleşme Süreçleri

Çalışmada, Suriyelilerin entegrasyon süreçlerine ilişkin sonuçlar, çalışmanın modelini oluşturan Friedrich Heckmann'ın bütünleşme kuramı çerçevesinde; bütünleşmenin yapısal bütünleşme, kültürel bütünleşme, sosyal bütünleşme ve kimliksel bütünleşme boyutları üzerinden genel bir değerlendirmesi şeklinde verilmiştir.

Suriyeli katılımcıların entegrasyon/bütünleşme konusunda kendi durumlarını değerlendirmeleri istendiğinde, görüşmeye katılan Bayırbucaklıların yarısından fazlası Türkiye'ye uyum sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu oran araştırmaya katılan Suriyeli Araplarla kıyaslandığında

oldukça yüksektir. Bayırbucaklıların bir kısmı, Türkiye'ye çabuk uyum sağlamalarında Yayladağı'nın coğrafya olarak kendi yaşadıkları yerlere çok benzemesini ve Yayladağlıların kendilerine iyi davranmasını önemli bir neden olarak göstermiştir. Bayırbucaklıların diğer kısmı da, Yayladağı'nda ikamet eden akrabalarının bulunmasını ve Yayladağı'nın Türk ve Müslüman bir yer olduğu için aynı kültürden gelmelerini kendileri açısından avantaj görmekte-dirler. Dolayısıyla Bayırbucaklılar için Yayladağı ilçesinin yaşadıkları bölgelere coğrafi yakınlığı kadar, Yayladağı'nda ikamet eden yerli halkın dini ve kültürel yakınlığı da onların ilçeye uyumlarını kolaylaştıran en önemli faktörler arasındadır.

Bayırbucaklı Türk katılımcıların çoğunluğu, Türkiye'ye uyum sağladığını belirtse de katılımcılar arasında Türkiye ve Yayladağı'na tam olarak alışmadığını vurgulayanlar da bulunmaktadır ve bu katılımcılar daha çok 50 ve üzeri yaşadadır. Türkiye'ye uyum sağlama konusunda zorlandıklarını belirten Bayırbucaklılar'a göre bunun nedeni Esad'tan zulüm görseler de vatan toprağının bir başka olmasıdır.

Suriyeli Arapların yarıdan fazlası da, Türkiye'ye uyum sağladıklarını ve buraya alıştıklarını belirtmektedirler, ancak bu oran Bayırbucak Türkleri ile kıyaslandığında daha düşüktür. Bu da çalışmanın teorik arka planında Heckmann ve Schnapper (2006)'ın belirttiği; aynı kökenden olmanın, dil ve din benzerliğinin entegrasyonu kolaylaştırdığı düşüncesi ile uyumludur. Türklerin entegrasyonları Araplardan daha yüksektir ve görel olarak daha kısa sürede gerçekleşmiştir. Ancak burada katılımcı Arapların yarıdan fazlasının kendilerini Türkiye'ye uyum sağlamış olarak görmeleri de önemli bir sonuçtur. Bu da yine Heckmann ve Schnapper'ın aynı dine sahip olmanın entegrasyonu kolaylaştırması kuramı ile uyumludur.

Araştırma sonucunda elde edilen bilgilere ve araştırmacının yapmış olduğu gözlemlere göre, "Türkiye'ye alıştım" diyen Suriyeli Arapların, genellikle Türkçe konuşmaya başlayanlar olduğu görülmektedir. Göç ettikleri ilk yıllarda çok zorlansalar da, Türkçe öğrenmeye başladıktan sonra alışmalarının daha kolay olduğunu ve maddi sıkıntıları dışında artık bir sorunları kalmadığını vurgulayan Suriyeli Arapların sayısı, katılımcılar içinde yarıdan fazladır. Türkiye'ye alışmadığını ve uyum sağlayamadığını söyleyen Suriyeli Araplar ise dil problemi yaşadıklarını, ekonomik zorluk çektiklerini ve tüm mal varlıklarını Suriye'de bıraktıkları için evlerini özlediklerini dile getirmektedirler.

Araştırma sonuçlarından anlaşıldığı üzere, Suriyelilerin büyük çoğunluğu Yayladağı halkını dinine bağlı olarak görmekte, onları hayır yapan yardımsever insanlar olarak tanımlamakta ve yerel halkın dini açıdan kendileri gibi olduklarını ifade etmektedirler. Ancak yine araştırma sonuçlarına göre, hem Bayırbucaklılar hem de Araplar arasında bazı katılımcılar, Yayladağlıların Arapça bilmedikleri için Kur'an-ı Kerim'in manasını tam olarak anlamadıklarını

ve dinin temelini bilmediklerini dile getirmişlerdir. Özellikle Suriyeli Araplar arasında bazı görüşmeciler, Yayladağlıların dini yaşayışları konusunda bazı hataları bulunduğunu, Yayladağlıların ibadet olarak doğru yaşamadıklarını sadece bazı adetleri yerine getirdiklerini ortaya koymaktadırlar. Ancak sonuç olarak aynı dini inancı paylaşmanın gerek Türk gerekse Arap göçmenlerin entegrasyonlarında olumlu katkısını belirtmişlerdir.

Bütünleşmenin son halkasını oluşturan Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda yapılan saha araştırması sonuçlarına göre, çalışmanın katılımcıları olan hem Bayırbucaklıların hem de Arapların genelinin Türk vatandaşlığını kazandıkları ve bu durumdan memnun oldukları görülmektedir. Görüşme yapılan Suriyeli katılımcılardan bazıları vatandaş olunca aldıkları yardımların kesildiğinden söz etse de, vatandaşlık hakkı sayesinde yaşlılık, dul ve engelli aylığına kavuştuklarını söyleyenlerin sayısı yüksektir.

3.2. Karşılıklı Kültürleşme

Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara göre, Yayladağı ilçesine göç eden Suriyeliler ile Yayladağlılar arasında karşılıklı bir kültürleşme sürecinin varlığından söz etmek mümkündür. Saha araştırmasından elde edilen sonuçlara göre, göç kabul eden toplum olarak Yayladağlıların, Suriyeli Bayırbucak Türkleri ile Suriyeli Arapların göç sürecinin başladığı yıllardan bu yana birbirlerinden karşılıklı öğrendikleri bir takım kültürel unsurlar bulunduğunu ve bu açıdan farklı kültürleşme süreçlerinden geçtiklerini belirtmek gerekmektedir.

Bayırbucaklıların Türkçe bilmeleri, Türkiye ile tarihi, dini ve kültürel yakınlıkları olması ve bazı ailelerin Yayladağı ilçesinde akrabalık ilişkilerinin de bulunması onların Yayladağlılarla kurdukları kültürel iletişimde kendilerine büyük avantaj sağlamaktadır. Ancak tüm bu avantajlarına rağmen, uzun yıllar Suriye Arap kültürünün etkisi altında kalan ve Türkçe konuşma yasakları gibi çeşitli baskılara maruz kalan Bayırbucaklıların Yayladağı halkı ile kurdukları kültürel etkileşim ve temas sonucunda yeni öğrendikleri birtakım kültürel unsurların bulunduğu görülmektedir.

Suriyeli Arapların Türkçe bilmemeleri onların Yayladağlılar ile iletişim kurmalarında en önemli sorun alanı olmaktadır. Kendileriyle görüşme yapılan Suriyeli Araplar, dil konusunda yaşadıkları bu problemin çözümü için açıldığını söyledikleri Türkçe kurslarının sayısının artırılmasını ve daha nitelikli olmasını talep etmektedirler. Dil konusundaki bu engele rağmen, Suriyeli Araplar da Yayladağlılarla kurmuş oldukları temas ve etkileşimlerinde bazı kültürel unsurları öğrendiklerini dile getirmişlerdir.

Suriyeli Arapların Yayladağlılardan öğrendiklerini söyledikleri kültürel öğeler, Suriyeli Bayırbucak Türklerinin dile getirdikleri ile büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu durum, Suriyeli Bayırbucak Türkleri ile Arapların

genel olarak benzer kültür değişimi yaşadıklarını ortaya koyduğu gibi Bayırbucaklıların yoğun olarak Arap kültürü etkisi altında kaldıklarının da bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Hem Suriyeli Arapların hem de Bayırbucaklıların Yayladağlılarla kurmuş oldukları temas ve etkileşimlerinde yeni öğrendikleri birtakım kültürel unsurlar şunlardır:

- Yayladağı'ndaki çalışma saatlerine uyum gösterilmesi ve bu açıdan Suriye'deki gece geç saatlere kadar oturma alışkanlıklarının azalması,
- Sosyal bir ortama girme, pazara çıkma alışkanlığının kazanılması, özgürce hareket etme, hafta sonu ve akşam saatlerinde park ve bahçelerde ailecek oturmalar, festival, tören gibi etkinliklere katılım,
- Suriye'de çok israf ettiklerini Türkiye'ye göç ettikten sonra ekmeğin değerini anladıklarını ve bu anlamda Yayladağlılardan israf etmemeyi öğrenmeleri,
- Türkiye'de kadınlara daha çok saygı gösterildiğini ve değer verildiğini söylemeleri ve bunun yanında, Suriye'de kadınların çalışma hayatında çok az yer almalarına karşın, Türkiye'deki hayat şartlarından dolayı kadınların da çalışma hayatına dâhil olması,
- Misafirlige gitmek için önceden haber verilmesi gerektiğini ifade etmeleri, misafirlige gidildiğinde kadınların gelen misafirlere ikramda bulduklarını ve aynı odada misafirlerle birlikte oturmaya alışmaları,
- Kızlar ve erkekler arasındaki arkadaşlık ilişkilerini öğrenmeleri,
- Yayladağı yemek kültürünü öğrenmeleri,
- Zaman içinde giyim ve kuşamlarında birtakım değişimler olması ve Yayladağlılar gibi giyinmeye başlamaları,
- Çocuk yetiştirme kültürünü Yayladağlılardan öğrenmeleri,

Yapılan saha araştırması sonuçlarına göre, Yayladağlılar Suriyelilerin yaşam tarzlarından ve kültürel alışkanlıklarından farklı şekillerde de olsa etkilenmişler, birtakım yeni tüketim alışkanlıklarını ve davranış kalıplarını Suriyelilerden öğrenmişlerdir. Toplam katılımcılar içinde, “ne Şam'ın şekeri ne Arap'ın yüzü” şeklinde açıklamalarda bulunarak yerel halkın ve göç eden Suriyelilerin birbirlerinden öğrenecekleri bir şeyleri olmadığını belirten kişilerin sayısı azdır. Yapılan görüşmelerde yerli halkın bu ifadeyi çok az kullandığı gözlenmiştir.

Görüşme yapılan Yayladağlılardan bazıları, özellikle esnafların Arapça öğrenmeye meyilli olduklarını, eğlence kültüründe ise düğünlerinin yavaş yavaş Arap kültürüne benzemeye başladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca Yayladağlı

katılımcılardan bazıları, ilçede kolay para kazanma kültürünün bazı esnaf ve iş sahiplerinde gözlemlendiğini ifade etmişlerdir. Yayladağlılara göre bu durum, Suriyelilerin göçü sonrasında ilçeye sıcak para girişinden kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak saha araştırmasından elde edilen bulgulara ve araştırmacının Yayladağı olması nedeniyle gözlemlemiş olduğu hususlara göre, Heckmann'ın dile getirdiği; karşılıklı kültürleşme süreçlerinin hem Yayladağlılar hem de Suriyeliler için geçerli olduğu görülmüştür. Ancak Yayladağı ilçesinde gelecekte hangi kültürün (daha açık bir ifadeyle Türk kültürünün mü yoksa Arap kültürünün mü) baskın olacağını ilerleyen yıllarda yapılacak saha araştırmaları ortaya koyacaktır.

3.3. Sosyal veya Etkileşimli Bütünleşme

Araştırma sonuçlarından anlaşıldığı kadarıyla, çalışma hayatına dâhil olan Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Suriyeli Araplar, işten fırsat bulduklarında ailecek gezmeye gittiklerini ya da evde aileleriyle vakit geçirdiklerini, kalan diğer zamanlarında ise daha çok kendileri gibi Suriye'den göç eden akrabalarıyla ve komşularıyla görüştiklerini dile getirmektedirler. Bu açıklamalarda dikkat çeken husus, Suriyeli Arapların Bayır bucaklılara göre boş zamanlarında akrabaları ile veya Arap komşularıyla daha sık görüştiklerini ifade etmeleridir. Bu konu hakkında kendileri ile görüşme yapılan Suriyeli Araplar, dil problemi nedeniyle Yayladağlılar ile fazla görüşemediklerini o nedenle Türkçe konuşmak zorunda kalmadıkları tanıdıkları ile daha çok vakit geçirdiklerini belirtmektedirler.

Buna mukabil, hem Bayır bucak Türklerinin hem de Arapların Yayladağlılarla kurdukları ilişkilerde sosyal kaynaşma ortamları denilebilecek düğün, cenaze, taziye, tören ve festivaller ile sosyal ağlara katılımlarının yüksek seviye olduğu görülmektedir. Bu konuda belirtilmesinde yarar görülen bir husus ise Suriyelilerin Yayladağlıların düğün ve cenazelerine katıldıklarında kendilerine farklı gelen bazı kültürel özelliklerin bulunmasıdır. Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Araplar, düğünlerde kadın ve erkeklerin bir arada eğlenmelerini, cenazelerde kadınların mezarlığa gitmelerini ve taziyelerde yapılan ikramları kendi kültürleri ile kıyasladıklarında, bu durumu garip karşıladıklarını dile getirmektedirler. Benzer şekilde Yayladağlılar, Türkmenlerin düğün ve cenazelerinin Yayladağı'ndaki geleneklere benzediğini söylediler de, düğünlerde kadın ve erkeklerin ayrı yerlerde eğlendiklerini, cenaze sonrası taziye kültürlerinin farklı olduğunu ve bu noktada, Suriyeli Bayır bucak Türklerinin de Arap kültürünün etkisi altında kaldıklarını dile getirmektedirler.

Araştırma sonuçlarından anlaşıldığına göre, Yayladağlıların büyük çoğunluğu, yaşadıkları mahallede Suriyeli komşularıyla herhangi bir olumsuzluk yaşamadıklarını, Suriye'den göç edip gelenlere her türlü yardımda

bulduklarını ve Suriyeli Araplarla çok az ancak Bayırbucaklılar ile daha çok olmak üzere Suriyeli ailelere misafir olduklarını ifade etmektedirler. Görüşme yapılan Yayladağlılar, Suriyeli ailelerle iletişim halinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu iletişimlerinde gözlemedikleri ve eleştiri konusu yaptıkları hususlar da vardır. Suriyelilerin geç saatlere kadar oturmaları ve gürültü yapmaları, özellikle Suriyeli kadınların giyimlerine ve makyajlarına özen göstermelerine karşılık aynı özeni evlerinin temizlik ve düzeninde göstermedikleri gibi eleştirileri bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, Yayladağlıların çoğunluğu Suriyeli bir arkadaşları bulunduğunu ve ilişkilerinin iyi seviyede olduğunu belirtirken; Suriyeli Araplar veya Bayırbucaklılar arasında bir ayırım yapmadıklarını söyleseler de, Yayladağlıların kastettikleri arkadaşlarını; daha çok Bayırbucaklılar arasında kurulan arkadaşlıklar olduğu anlaşılmaktadır.

Suriyeliler ile yapılan evlilikler konusunda Yayladağlıların çoğunluğu bu evliliklere olumlu bakmadıklarını, özellikle yerel halk arasında sayıları az da olsa Suriyelilerden 2. veya 3. eş olarak evlenenleri uygun bulmadıklarını ifade etmektedirler. Görüşlerine başvuru bazı Yayladağlılar ise eğer ciddi düşünülür ve bir yuva kurmak amacıyla evlenme isteği olursa bunu olumlu karşıladıklarını belirtmekte, hatta bu durumun birlik ve kaynaşma açısından güzel olduğunu dile getirmektedirler. Aşağıdaki tabloda, Yayladağlılar ile Suriyeliler arasında yapılan evliliklerin sayısal bilgileri yer almaktadır. Yayladağı Belediye Başkanlığının ilgili biriminden alınan bilgilerden öğrenildiği kadarıyla yerel halktan kişilerin Suriyeliler ile yapılan evliliklerinde, evlendikleri kişilerin neredeyse tamamı Bayırbucaklılardan oluşmaktadır.

Tablo 2: 2012-2019 yılları arasında eşlerden birinin Suriyeli uyruklu olduğu evlilik akitlerinin sayısal bilgileri

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Gen. Top.
Suriye uyruklu kişiler ile evlenme sayıları	4	9	10	19	60	26	24	35	187

Kaynak: Yayladağı Belediye Başkanlığı

Tablodan anlaşıldığı üzere, Yayladağlılar ile Suriyeli Bayırbucak Türkleri arasında yapılan evliliklerin 2016 yılındaki yüksek artışla birlikte genel olarak son yıllarda artış gösterdiği gözlenmektedir. 2012 yılından bu yana Suriyeli Bayırbucak Türkleri ile Yayladağlılar arasında yapılan evliliklerin sayısı 187'dir.

Bu sayılar, hem Yayladağlıların hem de Bayır bucaklıların evlilikler konusunda olumlu bir düşüncede olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabileceği gibi bütünleşme açısından da önemli ipuçları vermektedir. Ancak buradaki verilerin resmi evlilikler için olduğu unutulmamalıdır. Resmi olmayan dini nikâh ile yapılan ilk ya da ikinci, üçüncü eş olarak evlenme durumuna ilişkin verilere ulaşmak mümkün değildir. Bu evliliklerin varlığı bilinmekte ancak belgelenememektedir. Bu evlilikler de düşünüldüğünde, ilçede evlilik yolu ile sosyal temasın oldukça yüksek olduğu söylenebilir. İlerleyen dönemlerde sosyal bilimler alanındaki araştırmacılar tarafından Yayladağlılar ile Bayır bucaklıların yaptıkları evlilikler üzerine yürütülecek çalışmaların önemli veriler ortaya koyacağı ve bu anlamda kültür çalışmaları alanındaki literatüre katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

3.4. Yayladağlıların Suriyelilerin Türkiye'ye Entegrasyonları/Bütünleşmeleri Konusundaki Düşünceleri

Bu kısımda ilk olarak, Yayladağlıların ilçelerine göç eden Suriyelilerin yapısal bütünleşmelerine ilişkin görüş ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Suriyelilerin yapısal bütünleşmelerine ilişkin Yayladağlılar tarafından en çok vurgulanan konuların başında; Suriyelilerin göçü sonrasında, ilçenin temel geçim kaynaklarında farklılıkların olduğu, tarım ve hayvancılık alanında ve ticari hayatta ekonomik açıdan önemli bir canlılık ve hareketliliğin yaşandığı şeklindedir. Yine ekonomik anlamda görülen bu hareketliliğin Suriyelilere çalışma hakkı verilmesi sonrasında, yeni iş ve sanat kollarının ortaya çıkmasıyla birlikte daha da artış gösterdiği, yaşanan nüfus artışına paralel olarak konut sektörü ve şehircilik alanında da önemli fiziki değişimlerin meydana geldiği ve bu durumun ekonomik açıdan inşaat sektöründe bir canlılığı da beraberinde getirdiği hususları, Yayladağlıların en çok dikkatini çeken noktalardır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre Yayladağlılar, ilçelerine göç eden Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Arapların Türkiye'ye uyumları konusunda; Suriyeli Arapların uyumlarının istenilen düzeyde olmadığını, dil ve kültürlerinin farklı olması nedeniyle Suriyeli Arapların daha az uyum sağladıklarını düşünmektedirler. Yayladağlılardan bazıları, özellikle Suriyeli Arapların toplumdan izole bir şekilde yaşadıklarını, bunun başlıca nedeninin dil yetersizliği olduğunu ve bu nedenle Suriyeli Arapların zamanlarının büyük çoğunluğunu kendileri gibi diğer Suriyelilerle geçirdiklerini, öz kültürlerinden kopuş yaşamadıklarını ve bu yüzden Türk toplumu ile kaynaşamadıklarını düşünmektedirler.

İlçeye göç eden Suriyelilerin yaklaşık yarısının uyum sağlamadıklarını düşünen Yayladağlılara göre, Suriyelilerden bazılarının Türkiye'ye uyum

sağlama istek ve arzuları bulunmamaktadır. Yayladağlılar, Suriyelilerin kendi kültürlerini koruduklarını, uyum sağlama konusunda istekleri olmadığını, onların uyum sağlamasını kolaylaştıracak belli bir çalışmanın da yapılmadığını ifade etmektedirler. Yayladağlılara göre sağlıklı bir uyum ve bütünleşmenin gerçekleşmesi için uzun bir eğitim sürecine ihtiyaç duyulmakla birlikte; Suriyelilerin Türkiye'ye uyum sağlama konusunda çaba göstermeleri de gerekmektedir.

Görüşme yapılan Yayladağlıların yaklaşık yarısı da, Suriyelilere alıştıklarını, kendilerinin de Suriyelilere uyum sağladıklarını, yerel halkın Suriyelilerden ekonomik fayda gördüklerini ve sonuçta hem ekonomik anlamda hem de sosyo-kültürel anlamda bir kaynaşmanın yaşandığını söylemektedirler. Saha çalışmasında görüşleri alınan Yayladağlılardan bazıları da, Suriye'den göç edenlerin uyum sağlama istekleri olsa bile nüfus olarak Yayladağı'nda belli bir sayıya ulaştıklarını ve bu gidişle Yayladağlıların Suriyelilere uyum sağlayacaklarını ifade etmişlerdir.

4. Yayladağı'ndaki Kamu Kurumlarının Suriyelilerin Bütünleşmeleri Konusunda Yapmış Oldukları Çalışmalar

Bu başlık altında Suriyelilerin sosyal, ekonomik ve kültürel bütünleşmeleri konusunda Yayladağı ilçesindeki kamu kurumlarının yapmış oldukları çalışmalardan söz edilmiş ve bu kapsamda Yayladağı Kaymakamlığının ve Yayladağı Belediye Başkanlığının yürütmüş oldukları kamu hizmetleri, hayata geçirmiş oldukları proje ve faaliyetler hakkında bilgiler verilmiştir. Yine bu başlık altında, ilçedeki sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinden söz edilmiş, Suriyelilere yönelik Yayladağı ilçesinde kurulmuş olan derneklerin çalışmalarından bahsedilmiştir.

4.1. Eğitim ve Sağlık Alanında Yapılan Çalışmalar

Çalışmanın bulgular bölümünde etraflıca değinileceği üzere, Yayladağı ilçesine göç eden hem Suriyeli Bayır Bucak Türkleri hem de Araplar, kamu kurumlarının yürütmüş oldukları çalışmalardan özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerden büyük bir memnuniyet duyduklarını ifade etmektedirler. Suriyelilerin bu alanda sunulan hizmetlerden duydukları memnuniyette ilçedeki kamu kurumlarının gayretli ve özverili çalışmalarının payı oldukça yüksektir.

Bu noktada, Suriyeli öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatlarında sıkıntı yaşamaması ve hem okulları ile hem de yerli öğrencilerle uyumlu bir şekilde eğitim görmeleri amacıyla İlçe Kaymakamlığı koordinesinde Belediye

Başkanlığı ve ilgili kurumların çalışmalarıyla birçok proje hayata geçirilmiştir. Yetkililerden alınan bilgiler çerçevesinde eğitim alanında; UNİCEF, İHH ve Kızılay gibi sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde gerek maddi olarak gerekse personel istihdam edilerek eğitime destek sağlanması, yeni yapılan okullarla birlikte derslik sayılarının artırılması, Halk Eğitim Merkezince Suriyeli ailelerin ve öğrencilerinin ihtiyaç duyduğu konularda çeşitli kurslar açılması, meslek edindirme ve hayata uyum kurslarının düzenlenmesi, Suriyeli aileler ile görüşmeler yapılması, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara yönelik sosyal rehabilitasyon çalışmaları gibi daha bir çok alanda önemli çalışmalar yürütülmüştür (Yayladağı Kaymakamlığı, 2020).

Sağlık alanında yürütülen çalışmalar konusunda yetkililerden alınan bilgilere göre, Sağlık Bakanlığı tarafından hayata geçirilen Sıhhat Projesi kapsamında, Yayladağı Toplum Sağlığı Merkezine bağlı Göçmen Sağlığı Merkezinde, Suriyeli doktor ve hemşireler tarafından Suriyeli vatandaşlara sağlık hizmeti verilmesi, Yayladağı Toplum Sağlığı Merkezince ilçede ikamet eden ve Geçici Barınma Merkezinde kalan Suriyeli ailelere yönelik aşılama, muayene, bebek izlem, lohusa izlem, gebe izlem gibi sağlık hizmetlerinin verildiği belirtilmiştir (Yayladağı Kaymakamlığı, 2020).

4.2. Sosyal Yardımlar ve Meslek Edindirme Kursları

Yayladağı ilçesine göç eden Suriyeli ailelere Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca hem nakdi hem de aynı olmak üzere çeşitli yardımlarda bulunmaktadır. Aynı yardımlar kapsamında gıda yardımlarından, giyim ve hijyen kolisi dağıtımına, yakacak yardımlarından barınma yardımlarına kadar farklı yardım türlerinde olmak üzere mağdur ailelere çeşitli destekler verildiği bilgisi alınmıştır. Bunun yanında nakdi yardımlar kapsamında çocukları okula devam eden ailelere, yaşlı, engelli ve dul kalanlara, sağlık sorunları bulunan kişilere ve sosyal uyum yardımı adı altında ihtiyaç sahibi ailelere de önemli miktarlarda nakit desteğinde bulunduğu öğrenilmiştir.

Yayladağı ilçesinde, göç eden Suriyeli ailelere yapılan bu sosyal yardımların yanında bu ailelerin buldukları sosyo-ekonomik durumdan daha iyi bir konumda olmalarını sağlamak, çalışma hayatına dâhil olmalarını temin etmek ve böylelikle istihdamlarına yönelik olarak çalışmalarda bulunmak üzere farklı alanlarda meslek edindirme kursları açıldığı görülmektedir. Bu kapsamda Yayladağı Kaymakamlığına kısa adı SODES olan Sosyal Destek Projesi kapsamında, 2018 yılında Ayakkabı Üretim Tesisinin kurulduğu ve bu tesiste çalışmak üzere hem yerel halka ve hem de Suriyelilere yönelik Ayakkabıcılık Kurslarının açıldığı belirtilmiştir.

Yine meslek edindirme kursları kapsamında daha çok tarım alanında olmak üzere, çilek yetiştiriciliği, kültür mantarı yetiştiriciliği gibi kurslar

yanında arıcılık kursları gibi gelir sağlayıcı diğer meslek edindirme kursları da açıldığı bilgisi alınmıştır. Kaymakamlık, Belediye Başkanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşları koordinesinde hayata geçirilen bu kurslar içerisinde aşağıda daha detaylı bilgi verilecek olan çilek yetiştiriciliği gibi sonuçları oldukça başarılı olan projeler de bulunmaktadır (Yayladağı Kaymakamlığı, 2020).

4.3. İlçedeki Kamu Yatırımları ve Hayata Geçirilen İki Önemli Proje

Yayladağı ilçesine Suriyelilerin göçü sonrasında önemli kamu yatırımları yapılmış ve özellikle 2011 yılından itibaren artış gösteren nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak gerek alt yapı ve gerekse üst yapı çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Bu bağlamda İlçe Kaymakamlığından ve Belediye Başkanlığından alınan bilgilere göre, Suriyelilerin gelişinden sonra Yayladağı ilçesine bir devlet hastanesi, 155 adetten oluşan TOKİ konutları, yeni okul binaları, yeni Belediye Binası, yeni PTT hizmet binası gibi kamu yatırımları yapılmıştır. Yine Yayladağı Belediye Başkanlığının verdiği bilgilere göre, ilçede TOKİ 2. etap 102 konutluk bir proje daha başlamış ve kura çekimleri yapılan projenin çalışmalarının devam ettiği belirtilmiştir (Yayladağı Belediyesi, 2019). Ayrıca kamu yatırımları bağlamında, ilçedeki yeni kamu hizmet binalarına Hükümet Konağı, Emniyet Amirliği ve Toplum Sağlığı Merkezi binalarının da eklenebileceği ve şuan için bu çalışmaların proje aşamasında olduğu bilgisi alınmıştır. Bunun yanında ilçeyi Hatay il merkezine bağlayan ulaşım yolunun büyük oranda ıslah edildiği ve yine Yayladağı ilçesinden Samandağ ilçesine ulaşımı sağlayan yolun da tamamlandığı öğrenilmiştir (Yayladağı Kaymakamlığı, 2018-2020).

4.3.1. Tarım Alanında Yürütülen Çilek Yetiştiriciliği Projesi

İlçe Kaymakamlığından alınan bilgilere göre (Yayladağı Kaymakamlığı, 2020), Suriyeli ailelerin istihdamı için İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından çilek yetiştiriciliği kursları açılmıştır. İlk etapta 130 dekar çilek arazisinin alt yapıları hazırlanarak 43 aileye teslim edilmiş, sonrasında projeden toplam faydalanan kişi sayısı 250 kişiye yükseltilmiştir. Ailelerin projeden gelir sağlayacakları hasat dönemine kadar finansman sağlayıcılar tarafından projeden faydalanan ailelere sosyal destek ödemesi yapılmıştır. Hasadın başlamasıyla birlikte pazarlama olanaklarını geliştirmek için birçok firmayla görüşülmüş, üretilen çileği iç ve dış piyasaya dağıtacak firmalarla anlaşma sağlanmıştır. Yaklaşık 4 ay süren hasat döneminde 312 ton çilek satışı yapılmış olup elde edilen gelirden her aileye ekonomik girdi sağlanmıştır. Elde edilen gelirin bir kısmı ile projenin sürdürülebilirliğini sağlamak için yeni ekim sahalarının

oluşturulması hedeflenmiş, bir kısmı ile çileğin pazarlama aşamasına kadar muhafaza edilebilmesi için 200 m²'lik soğuk hava deposu yapılmıştır. Projeden elde edilen başarıların olumlu bir yansıması olarak ilçede yaşayan yerel halk ve geçici koruma statüsünde bulunan diğer Suriyeli aileler de yeni çilek sahaları oluşturmaya başlamıştır.

4.3.2. Ayakkabı Üretim Tesisinin Açılması

Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan ve Yayladağı ilçesindeki konteyner kentler ile kiraladıkları evlerde kalan Suriyelilerin meslek öğrenmesi için Yayladağı Kaymakamlığı tarafından Hatay il genelinde yaygın mesleklerden biri olan ayakkabıcılık üzerine bir proje geliştirilmiştir. Projenin Kalkınma Bakanlığı ve Hatay Valiliğinin destekleriyle sosyal destek programına (SODES) sunulup kabul edilmesinin ardından ilçedeki boş bir depo atölyeye dönüştürülmüş ve içlerinde ısıtma fırınından dikiş makinasına, kesme ve yapıştırma aletlerine kadar gerekli her türlü ekipmanın kurulduğu atölyede öncelikle meslek kurslarının başlatıldığı belirtilmiştir. Alınan bilgilere göre, 25 Suriyeli göçmen ile başlayan kursta öğrenci sayısı bugünlerde 100 kişiye ulaşmış durumdadır. Kursta katılım gösteren Suriyeliler, 6 ay sürecek kurs sonunda hem kalfa olarak yetişecek hem de bu sürede yapılan ayakkabıları satarak para kazanacaklardır. Ayrıca bu kurslarda eğitim gören kursiyerlere 12 ay boyunca 2 dilim halinde yapılan aylık ödemeler de olduğu verilen bilgiler arasındadır (Yayladağı Kaymakamlığı, 2020).

5. Araştırma Sonuçları Bağlamında Bazı Öneriler

Suriyeli Bayırbucak Türkleri ve Arapların Yayladağı ilçesine olan göçleri sonucunda ortaya çıkan sosyal, kültürel ve ekonomik bütünleşme süreçlerinin kuramsal açıklamalar bağlamında değerlendirilmesi ve yapılan saha çalışmasından elde edilen bulgular kapsamında; bütünleşme konusunda aşağıda yer alan şu önerilerde bulunmaktadır.

- Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ışığında, bütünleşme konusunda ortak yaşamı paylaşacak insanların birbirlerini anlamak için göçmenlerin sadece yeterli ortak anılara sahip olmaları ve ülkenin dilini konuşması yeterli olmamakta; her iki tarafın da birlikte yaşayacakları insanların tarihine ve sosyal hayatına dair bir şeyler bilmelerinin (Park, Burgess 2017: 45), sosyal entegrasyonun sağlıklı bir süreç izlemesi açısından gerekli olduğu görülmektedir. Bu açıdan muhtemel bir göç krizi vuku bulmadan önce, Türkiye'nin tüm kara sınırlarındaki il, ilçe, belde ve köylerinde, sınırın ayrı bir sosyolojisinin olduğu bilinerek alan araştırmalarının yapılması ve saha araştırması yapacaklara yeterli desteklerin verilmesi önem arz eden konular

arasında bulunmaktadır. Suriye iç savaşı sırasında adlarından sıkça söz edilen Bayırbucak Türklerine dair yapılan araştırmaların ne kadar az olduğu ve dolayısıyla Bayırbucaklılara ilişkin bilgilerimizin de sınırlı olduğu gerçeği, bu araştırma vesilesiyle bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

- Türkiye’de yabancıların bütünleşmelerini düzenleyen başta 2013 yılında kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve bu Kanun çerçevesinde çıkarılan ikamet ve çalışma izinleri gibi diğer alanlardaki ikincil mevzuat düzenlemeleri uyum yasaları bağlamında anılırken; kapsamlı bir bütünleşme stratejisinin de ilgili tüm paydaşları içerecek şekilde uygulanmaya başladığı ve ortaya çıkan ihtiyaçlara göre güncellendiği Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden alınan bilgilerden öğrenilmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). Bu doğrultuda; uyum konusunda görev üstlenen kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının katılımları ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Koordinesinde Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı hazırlama çalışmalarının başlatıldığı, Uyum Strateji Belgesinin 20/02/2018 tarihinde yürürlüğe girdiği belirtilmiştir. Göç İdaresinin uyum ve bütünleşme konusunda yoğun çalışmalar sonucunda hazırlanmış olduğu Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planının ülkemiz adına çok önemli bir gelişme olduğu görülmektedir. Bu bağlamda uyum konusunun doğası gereği, sektörler arası koordinasyonu gerektiren ve farklı kurum ve kuruluşların rol aldığı bir dizi süreçler bütünü olduğu gerçeğinden hareketle; tüm paydaşların üzerine düşen sorumluluğu sadece kanunun emredici hükümleri olarak görmemeleri ve yapılması gerekenler konusunda özverili ve samimi bir tutum içinde bulunmaları gerekmekte olup ancak bu sayede hem göç edenler hem de göç kabul eden toplum arasında sağlıklı, hak temelli ve günü kurtarmaktan çok geleceği önceleyen bir bütünleşme sürecinden söz edilmesi mümkün olacaktır. Bu noktada özellikle de ev sahibi toplumun düşünceleri son derece önemlidir.

- Araştırma kapsamında ulaşılan bilgiler çerçevesinde, Yayladağı’na göç eden Suriyeli Bayırbucak Türkleri ile Arapların savaşın bütün ağır travmalarını ve sonuçlarını yaşadıkları ve savaşın yol açtığı psikolojik sorunlarla baş etmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Yayladağı ilçesine göç eden hem Bayırbucaklıların hem de Suriyeli Arapların aynı zamanda birer savaş mağduru aile olduklarını hatırdan çıkarmadan; yapılacak sosyal iyileştirme, bütünleşme ve uyum politikalarında bu hususların gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Bu araştırma vesilesiyle ortaya konulduğu üzere, yaşanan her göç olgusunun içinde psikolojik unsurları da barındırdığı gerçeğinden hareketle; bu alanda ilerleyen dönemlerde yapılacak saha araştırmalarına ağırlık verilmesi ve göçün psikolojik boyutlarını ortaya koyan bulguların ve özellikle çocuklar başta olmak üzere değerler eğitimi gibi ahlaki gelişim konusunun da (Ekici, 2019), bütünleşme politikalarında yer alması gerektiği tavsiyeye değer görülmektedir.

- Araştırmada ulaşılan sonuçlardan anlaşıldığına göre, bazı Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Araplar, Türk vatandaşı olmalarına rağmen kendilerine halen Suriyeli gözüyle bakıldığını, kendilerine Suriyeli denilmesinden ve bazı yanlış algıların ortaya atılmasından rahatsızlık duyduklarını ve devletin bu konuda kamu kurumlarını ve vatandaşları bilgilendirmesi gerektiğini dile getirmektedirler. Bu açıdan sağlıklı bir bütünleşme süreci tesis etmek amacıyla Suriyeliler hakkındaki yanlış algıların radyo ve televizyon kanallarıyla sosyal medya platformlarında yapılacak bilgilendirici programlarla giderilebileceği, okullarda bu konulara ilişkin eğitim programlarının düzenlenebileceği ve bu sayede yaşanan göç sürecinin ülkeye zenginlikler de katacağının anlatılabileceği düşünülmektedir.

- İleriye dönük sağlıklı bir bütünleşme süreci için Suriyeli Bayır bucak Türkleri ile Arapların karşılaştıkları temel problemlerden olan işsizlik ve barınma sorunlarına çözüm bulmak amacıyla birtakım politikalar üretilmesi gerekmektedir. Bu noktada Suriyelilerin devletten beklentileri, kendilerine iş imkânlarının sağlanması ve barınma sorunlarının çözüme kavuşturulmasıdır. Bu açıdan Yayladağı ilçesi özelinde, kamu kurumlarının başlattıkları ve başarılı sonuçları olduğu görülen çilek ve mantar yetiştiriciliği ile ayakkabı üretim tesisi gibi istihdam ve gelir sağlayıcı projelerin devamı sağlanmalı, Suriyeli Bayır bucak Türkleri ve Arapların uzmanlaşmış oldukları iş ve sanat dalları da dikkate alınarak istihdama dönük çalışmalara ağırlık verilmelidir.

- Göç eden Suriyelilerin çoğunluğu, yasaların uygulanması konusunda devletin kendilerine pozitif ayrımcılık yaptığını ve kolaylık gösterdiğini dile getirmekle birlikte, Türkiye'deki kanunlar konusunda bilgi sahibi olmak istediklerini ifade etmektedirler. Göçmenlerin göç ettikleri ülkenin hukuk düzeni ve yasaları konusunda kendilerine sağlanan haklardan haberdar olmadıkları, literatürde göç ve bütünleşme konularına odaklanan birçok saha araştırmasında temel bir sorun alanı olarak ortaya konulmuştur. Bu açıdan, Suriye'de uzun yıllar baskı ortamında yaşayan ve seçme-seçilme hakları dâhil birçok haktan mahrum bırakılan Suriyelilerin Türkiye'deki hukuki düzenlemeler konusunda eğitim almaları veya temel düzeyde bilgilendirici faaliyetlerden istifade etmelerinin onların bütünleşme ve uyumlarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

- Yayladağlılar Suriyelilerin gelmesiyle birlikte ilçe nüfuslarının çok arttığını, ilçenin imar planları çerçevesinde düzenli bir gelişim göstermediğini, plansız bir kentleşmenin ortaya çıktığını, kamunun ortak kullanımında olan alanlarda ciddi bir sıkışıklığın yaşandığını, ilçe merkezinde araçlarını park edebilecekleri yeterli alanların kalmadığını, Yayladağı'nın kendi nüfusundan çok daha fazla sayıda Suriyeliyi barındırdığını, dolayısıyla alt yapıdan trafik sorunlarına kadar birçok meselenin çözüme kavuşturulması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu düşüncelerinin yanı sıra Yayladağlılar, Suriyelilerin istihdamını amaçlayan bazı projelerden kendilerinin de yararlanmak istediklerini

dile getirmekte ve Yayladağlılar arasında da ekonomik zorluk yaşayanların bulunduğunu belirtmektedirler. Yayladağlılar Suriyelilerin gelişi ile birlikte yaşamaya başladıkları bu sorunların ilerleyen dönemlerde birtakım sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik etkileri olacağını düşünmektedirler.

Sonuç olarak Yayladağlıların dile getirdikleri bu kaygıların giderilmesi ve gündeme getirdikleri taleplerinin karşılanması amacıyla, Suriyelilerin göçü sonrasında yaşanan sorun alanlarının iyi tespit edilmesi, tespit edilen sorunların çözümüne yönelik öncelik sıralamasına göre kısa ve orta vadeli politikaların hayata geçirilmesi, yerel düzeyde yapılacak çalışmalara merkezi düzeyde destek olunması, yerel yönetimlerin artan nüfus sayısına yeterli hizmet vermesini sağlayacak şekilde teknik ve mali konular yönünden desteklenmesi, ilçenin yerleşim alanlarındaki yoğunluğu azaltacak tedbirlerin hayata geçirilmesi, konut yapımına uygun bölgelerin belirlenmesi, istihdamı önceleyen projelerde ve yapılan yardımlarda yöre halkının da gözetilmesi, Suriyeliler hakkında oluşturulmaya çalışılan olumsuz düşüncelerin önüne geçmek amacıyla sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulmasının bütünleşmenin daha sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Adar, Aslı Şahankaya (2020), *Türkiye’de Göçmenlerin Refahında Ücret ve Ücret Dışı Gelirlerin Etkisi: İstanbul’daki Suriyeli Göçmenler Örneği*, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kocaeli. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> (30.11.2019)
- Adıgüzel, Yusuf (2018), *Göç Sosyolojisi* (2. Baskı) (Ankara: Nobel Yayıncılık).
- Afyonoğlu, Meliha F (2019), *Konya’da Yaşayan Suriyeli Kadınların Sorun ve İhtiyaçlarıyla Şekillenen Şiddet Deneyimi: Kesişimsellik Perspektifinden Bir Sosyal Çalışma Değerlendirmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (16.03.2020).
- Akcan, Ahmet Tayfur (2018), “Türkiye İşgücü Piyasasında Suriyeli Sığınmacıların Yeri ve Etkileri”, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2):59-73.
- Aksüremeli, Zeynep Serap (2019), *Suriye’den Gerçekleşen Göç Sonrası Gaziantep’te Yerli ve Göçmen Yoksulluğu*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, <https://tez.yok.gov.tr/ulusaltezmerkezi/tezsorguson> (17.03.2020).
- Aldemir, Ayşe (2018), *Kötülüğün Sıradanlığı Bağlamında Sosyal Medya: Twitter’da Suriyeli Mülteciler Örneği*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (26.03.2020).
- Arabacı, Hatice K. (2018), *Sosyal Bilimci Olma Yolunda* (Ankara: Lykeion Yayınları).
- Artar, Feray (2019), *Suriyeli Mültecilerin Türkiye Medyasındaki Sınıfsal Temsili*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (26.03.2020).

- Barın, Hilal (2019), *Türkiye'deki Suriyelilerin Entegrasyonunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Ankara Örneği*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> (19.11.2019).
- Betts, Alexander (2017), *Zorunlu Göç ve Küresel Politika* (Ankara: Hece Yayınları) (Çev. S. M. Türkaslan).
- Çalhan, Merve (2019), *Suriyeli Çocukların Eğitim Ekosistemi İçindeki Dayanıklılık İmkânları: Darıca Örneği*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (20.03.2020)
- Çatak, Bilge Deniz (2018), *Gündelik Yaşamda "Yerleşikler ve Dışarıklar": Suriyeliler ve Yerli Halkın Karşılaşmaları*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (18.02.2020)
- Duruel, Mehmet (2017), *Sosyo-ekonomik Yönleriyle Hatay'daki Suriyeliler* (İstanbul: Kriter Yayınları).
- Duruel, Mehmet (2017), "Suriyeli Sığınmacıların Türk Emek Piyasasına Etkileri Fırsatlar ve Tehditler", <http://ekonomikarastirmalar.org/view/146/94> (05.01.2019)
- Ebrem, İlker Salih (2019), *Suriye İç Savaşı'nın Türk Dış Politikasına ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Bursa. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (24.03.2020)
- Ekici, Hatice (2019), *Zorunlu Göç ve Ahlak-Göçün Ahlak Gelişimi Üzerindeki Etkileri* (Ankara: Nobel Yayıncılık).
- Erbaş, Hayriye (2019), *Gidişlerden Kaçışlara Göç ve Göçmenler* (Ankara: Phonex Yayınları).
- Ercan, Fatümatü Zehra (2018), *Suriyeli Sığınmacı Çocukların Eğitim Durumları ve Okul Sosyal Hizmeti*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (19.03.2020)
- Erdoğan, Zahide (2020), *Birleşik Krallık'ta Mülteci Entegrasyon Politikaları ve Ulaşımını Bağlıyan Rolü: Yükseköğretimde Suriyeliler*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (29.03.2020).
- Göç İdaresi (2018), "Suriyelilere Geçici Koruma Statüsü", <http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altındaki-suriyeliler> (02.02.2018).
- Günel, Nur İncetahtacı (2020), *Türkiye'de Bulunan Suriyeli Ailelerin Karşılaştıkları Sosyal Sorunlar ve Bu Sorunlarla Baş Etme Yöntemleri: Gaziantep Örneği*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> (03.05.2020)
- Hear, Van (2009), "Managing Mobility For Human Development: The Growing Salience of Mixed Migration", <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/19202/> (26.07.2021).
- Heckmann, Friedrich (2005), "National Modes of Immigrant Integration", <http://www.deusto-publicaciones.es/deusto/pdfs/hnet/hnet14.pdf> (20.04.2020).
- Heckmann, Friedrich (2006), "The Integration of Immigrants in European Societies-National Differences and Trends of Convergence", <http://proxy.hacibayram.edu.tr:2195/ehost/ebookviewer/ebook> (24.04.2020)
- Heckmann, Friedrich (2006a), "From Ethnic Nation to Universalistic Immigrant Integration: Germany", <http://proxy.hacibayram.edu.tr:2195/ehost/ebookviewer/ebook> (26.04.2020)
- Heckmann, Friedrich (2008), "Education and the Integration of Migrants", <http://www.efms.uni-bamberg.de/pdf/NESEducationIntegrationMigrants.pdf> (22.04.2020).
- İlgazi, Aziz (2019), *Uluslararası Göç Bağlamında, Suriyeli Sığınmacıların Emek ve Yabancı Sermaye Yatırımları Açısından Türkiye Ekonomisine Etkileri: (Gaziantep ve Şanlıurfa örneği)*,

- Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Gaziantep, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (09.03.2020).
- Karaarslan, Faruk ve Aylin Gençoğlu (2019), *Suriyeli Göçmenlerle Birlikte Yaşamak, Kayseri’de Sivil Politik Aktörlerle Suriyeli Göçmenler Üzerine Nitel Bir Analiz* (Ankara: Tezkire Yayınları).
- Kaya, Ayhan (2016), “Syrian Refugees and Cultural Intimacy in Istanbul: “I Feel Safe Here!””, <https://papers.ssrn.com/sol3/papecfm> (25.09.2019).
- Kaya; Edip (2019), *Suriyeli Sığınmacıların Bazı Ruhsal Sorunları Ve Ruh Sağlığı Hizmet Gereksinimleri İle Hizmet Sunucuların Ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi*, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (09.03.2020).
- Kınık, Kerem (2019), *Türkiye’de Bulunan Suriyeli Sığınmacıların Ulusal Sağlık Sistemi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi*, Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez> (29.04.2020).
- Kuş, Oğuz (2019), *Suriyeli Mültecilerin Sosyal Entegrasyonunda Halkla İlişkilerin Rolü. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.* <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (16.03.2020)
- Kuzucanlı, Gökhan (2019), *Suriyeli Sığınmacıların, Toplumsal Entegrasyon Sürecinde Sosyal Medya Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları: Şanlıurfa Örneği*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> (23.02.2020).
- Miç, Pınar (2019), *Çok Amaçlı Modelleme İle Çatışma Alanlarında Sağlık Tesisi Yeri Seçimi: Suriye İdlip Uygulaması*, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez> (19.04.2020)
- Nizam, Özlem Kahya (2019), *Türkiye’nin Uluslararası Göç Deneyiminde Milliyetçilik Söyleminin Yeniden İnşası: İzmir’deki Suriyeliler Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc.jsp> (20.04.2020).
- On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf> (27.05.2019)
- Özgüler, Verda Canbey (2018), “Göç ve Uyum Politikaları”, *GSI Journals Serie B: Advancements In Business And Economics*, 1(1):1-18.
- Park, Robert Ezra ve Ernest Watson Burgess (2017), *Asimilasyon ve Sosyal Kontrol*, (İstanbul: Pinhan Yayıncılık).
- Saban, Ahmet ve Ali Ersoy (2017), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* (Ankara: Anı Yayıncılık).
- Sağır, Zeynep (2018), *Suriyeli Kadın Mültecilerde Kültürel Uyum, Ruh Sağlığı ve Din*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (10.03.2020).
- Sönmez, Mehmet Emin ve Fatih Adıgüzel (2017), “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Algısı: Gaziantep Şehri Örneği”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(3):797-807.
- Tatlıcıoğlu, Oktay (2019), *Suriyeli Çocukların İyi Olma Hallerinin İncelenmesi: Altındağ Örneği*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez> (19.04.2020).
- Tunca, Hakan Ömer (2019), *Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi: Gaziantep ve Balıkesir Örnekleri*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez> (09.04.2020).

- TÜİK (2020), "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2007-2019 Yılları Arasında Yayladağı İlçe Nüfusu", <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (29.01.2020).
- TÜİK (2020), "Nüfus Sayım Sonuçları", <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/tr> (27.04.2020).
- Türkkol, Fatma (2019), *Alternatif Haber Dili Arayışları: Barış Gazeteciliği Ve Hak Haberciliği Perspektifinden Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Haberleri*, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez> (29.04.2020).
- Ünal, Serdar (2014), "Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi", <http://www.dieweltdertuerken.org/> (09.10.2018).
- Yalçın, Meral Gezici (2017), *Göç Psikolojisi* (Ankara: Pharmakon Yayınları).
- Yayladağı Belediye Başkanlığı (2020), Bilgi Talebi (2019-2020).
- Yayladağı Kaymakamlığı (2020), Bilgi Talebi (2018-2019-2020).
- Yıldırım, Zeynep (2019), *Ulus Devlet, Mültecilik Ve Menşe Ülkeye Geri Dönüş: Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mülteciler*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSon> (10.03.2020).
- Yılmaz, Eren Alper (2019), *2011 Sonrası Türkiye'ye Gelen Suriyelilerin Toplumsal Uyum Süreci Ve Sorunları: Aydın İlinde Bir Alan Araştırması*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> (03.11.2019).
- Yılmaz, Leman Yeşim (2017), *Yerel Halkın Türkiye'deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana Örneklere*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> (16.12.2019).
- Yücel, Zeynep Yıldırım (2019), *Ulus Devlet, Mültecilik Ve Menşe Ülkeye Geri Dönüş: Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mülteciler*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET001514.pdf> (05.05.2020)
- Yükseker, Deniz (2018), "Sosyal Bilimlerde Göç Konusundaki Yaklaşımlar: Türkiye Örneği", Bilen, Nesli Keskinöz (Der.), *Psikanaliz ve Göç, Gitmek mi Kalmak mı?* (İstanbul: İthaki Yayınları): 242-253.